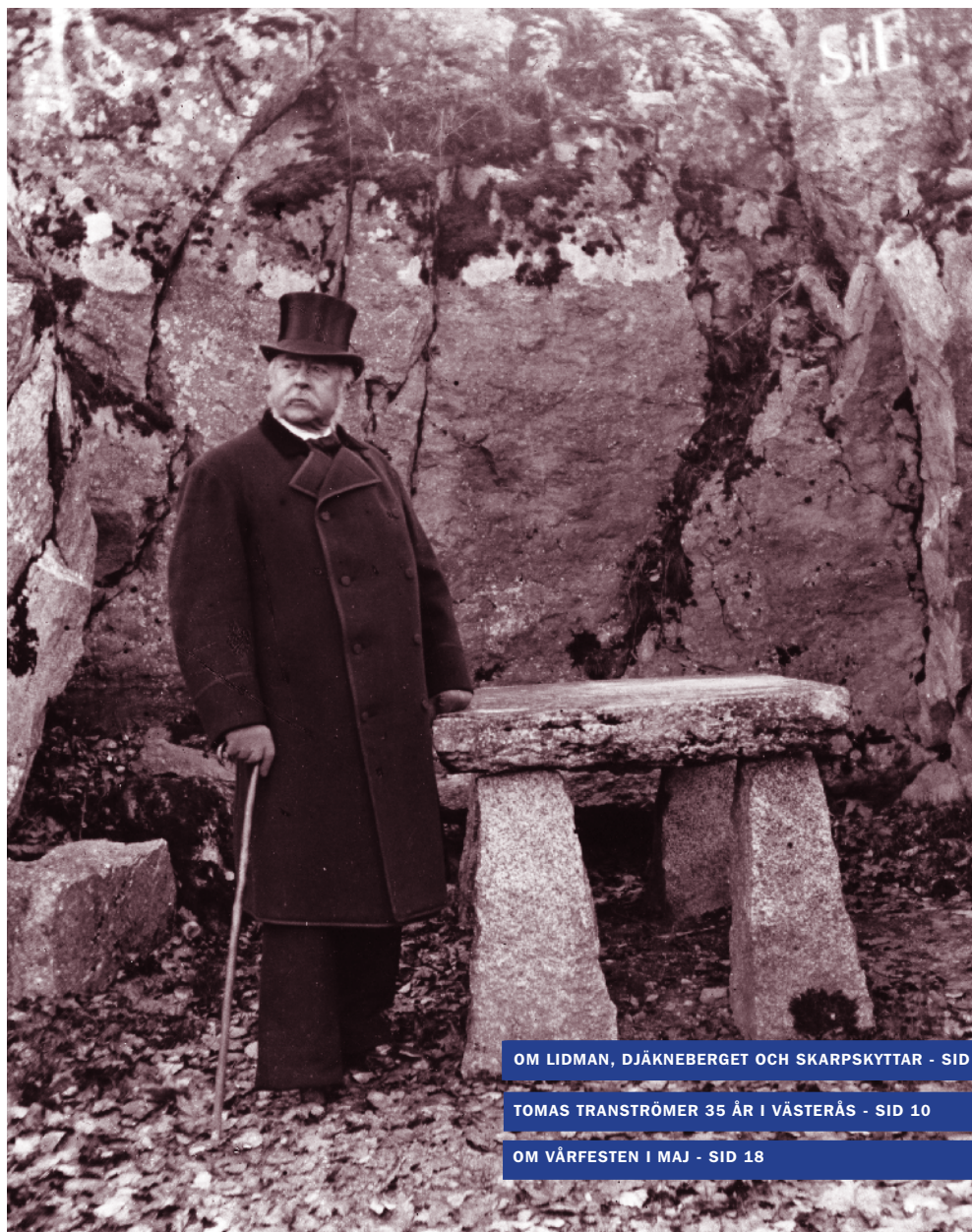

AROSIENSIS

SÄLLSKAPET AROSBRÖDERNA MEDLEMSSKRIFT 2012

OM LIDMAN, DJÄKNEBERGET OCH SKARPSKYTTAR - SID 6

TOMAS TRANSTRÖMER 35 ÅR I VÄSTERÅS - SID 10

OM VÅRFESTEN I MAJ - SID 18

Sam Lidman vid Djäkneberget. Foto Ernst Blom, Länsmuséet.

Välbesökta aktiviteter positivt för vår tillväxt

UNDER DET GÅNGNA ÅRET har Arosbröderna haft två utsålda hus – både vårfesten och höstfesten lockade stora skaror. Och vilken kväll det blev på Elba när majkvällen var som vackrast – se bildsvep på sidan 15. Och vilka fantastiska bilder från det försvunna Västerås som Anders Lif presenterade i Filmhuset i november!

Inget gläder Sällskapet mer än lyckade tillställningar med många bröder och systrar! Inget gläder redaktionen mer än en aktiv läsekrets. Förra årets ledare i denna skrift blev därför lyckad - den lockade fram många läsareaktioner! Vad saken gällde var det dystra

Tack till Bosse!

Bo Jäghult av gick vid årsmötet 2011 efter nio år som ordförande. Per-Erik Wallin som tog vid tackade Bosse för fina insatser i Sällskapets styrelse sedan 2002. Bosse efterträdde då Greger Lewenhaupt och har fört ordförandeklubban med största bravur. Hoppas vi vår se vår f.d ordförande på många tillställningar framöver!

framtidsperspektivet för sällskapet på sikt - om vi inte attraherar nya medlemmar. Hur ska vi se till att Arosbröderna kommer att finnas kvar även sedan nuvarande generationer av medlemmar inte längre är aktiva?

Det finns ett tjugotal alumniföreningar med rötter i f.d. läroverk i Sverige – se nästa sida. Vid en träff under hösten 2011 rapporterade alla om samma huvudproblem. De nuvarande gymnasisterna får under sin korta tid i skolan inte samma förankring i lärosätet som tidigare generationer. Rekryteringen till våra gamla skolor är inte lika "lärdomsinriktad" som förr.

Efter en motion till årsmötet 2011 fick styrelsen i uppdrag att göra en speciell aktivitet riktad till något yngre årsgrupper, de som tog studenten år 1966 och 1967. Det arbetet fortsätter oförtrutet för att locka yngre generationer till sällskapet. Under mellantiden – tala med dina kamrater från skoltiden om hur de kan bli medlemmar – det är bara att gå in på www.rosiensis.se och följa instruktionerna!

Kontakt via e-mail.

Apropå interaktivitet: En förutsättning för tät och enkel kontakt är att vi möts via internet.

För att göra det möjligt måste Sällskapet ha din emailadress. Sänd oss därför denna! Det är också en förutsättning för att du ska kunna logga in och ta del av allt bonusmaterial på Arosiensis på nätet.

Rörliga bilder på nätet.

Om du loggar in på www.rosiensis.se kan du njuta av rörliga bilder. Vi har just med hjälp av Göran Redmalm adderat t ex Kasper, Putte, Dahl... På nätet finns även en del ljudsensationer, t ex blåsorkestern i full blom på

vårfester. På nätet kan du också kommentera och skapa inlägg – på det sättet bygger vi ut historiken om lärare och skola på bästa sätt!

Besökt!

Vi är inte Sveriges största sajt, men Arosiensis på nätet hade 2011 totalt 3.707 besök (enligt Google Analytics), det är en ökning med 10% från föregående år. Sidorna hade 1.535 unika besökare som i snitt tog in ungefär fem sidor per besök. Under året registrerades att 38 % var nya besökare.

Fullsatt!

Glädjande som sagt att de (subventionerade) festerna under förra året var fulltecknade och uppskattade. Vi tror att det blir fullsatt även i år.

Du kan under dagsprogrammet den 12 maj fördjupa dig i Djäknebergets historia och kopplingarna mellan denna plats och läroverket – på kvällen festar och jubilerar vi i en lokal som för många är en okänd pärla i staden – läs mer på sid. 18 - 19. Framför allt: Det kommer att bli fullsatt så passa på att boka din plats!

Styrelsen ser fram mot att få se dig på aktiviteterna!

Per-Erik Wallin, ordförande

Arosbröderna har många systerföreningar

Arosbröderna är Sveriges äldsta skolförening och vi kommer från Sveriges äldsta gymnasium - det är vi stolta för. Men: Vi är inte ensamma - nästan varje traditionellt läroverk med självaktning har knoppat av en skolförening.

Representanter för inte mindre än 16 sådana föreningar träffades i oktober 2011 i Stockholm.

En imponerande rad föreningar samlades i Norra Reals gamla fina aula en lördagseftermiddag för att utbyta erfarenheter och inspirera varandra i vars och ens föreningsarbete.

Vår förening representerades av ordföranden Per-Erik Wallin.

Det gemensamma problemet för samtliga är nyrekryteringen - nästan alla redovisade att medlemmarna till 90 % eller mer har tagit studenten före 1968.

Ett annat ämne var registerhållning - hur hittar man adresser, hur får man besked om vilka medlemmar som avlider. Det diskuterades också stipendier, kontaktytor mot sina gamla och nu förändrade skolor, ekonomi, arkivfrågor och verksamhetsinriktning.

De här föreningarna var representerade vid träffen: Föreningen Gamla Blackeberg, Föreningen Jönköpingspojkar i Stockholm, Föreningen Linköpingsläroverkspojkar, Föreningen Linköpingspojkar i Stockholm, Föreningen Östra Real (FÖR), Föreningen Stregnenses, Gamla Falukamrater, Kamratföreningen Gamla Hvitfeldtare, Karlstads Läroverks Kamratförening, Katedralskolan och Högre allmänna läroverkets alumniförening, Norra Realarnas Förening, Sällskapet Arosbröderna, Sällskapet Karolinare i Örebro, Sällskapet Örebro-Karolinare i Stockholm, Skaradjäkarnas förening, Växjöstudenternas Förbund

AROSIENSIS 2012, I REDAKTIONEN:
Per-Erik Wallin, pererikwallin@gmail.com
Christer Svenson, christer@svenson.se
Anders "Tuck" Berggren, a.berggren@gmail.com
www.rosiensis.se

AROSIENSIS BEHÖVER FÖRSTÄRKNING!

Gillar du att skriva, teckna, måla, fotografera? Har du minnen från skoltiden att dela med dig? Redaktionen söker både korta och långa bidrag! Vi ser gärna nya medarbetare både för enstaka insatser och för längre samarbeten. Kontakta oss genast via mail!

DJÄKNEBERGET ÄGDES 1880 AV LÄROVERKET

I mitten av 1860-talet påbörjades omdaning av Djäkneberget. År 1868 hade Sam Lidman, enligt egen uppgift, låtit bryta och grusa cirka 1 800 famnars väg (cirka 3,2 km) och låtit plantera cirka 1100 parkträd på egen bekostnad.

Djäkneberget är ca 500 m x 250 m, en yta på ca 12 hektar. I anslutning till bergshöjden ligger Djäknebergsskolan, som invigdes

1894 och som idag inrymmer Västerås folkhögskola och Västerås Konstskola.

Tobaksfabrikören och den store mecenaten Axel Teodard Sundin köpte hela berget 1866 av August Birger Schenström på Jakobsberg för att sedan skänka det till Skarpskyttekåren. Västerås frivilliga skarpskytteförening hade från 1862 haft sin övningsplats på Djäkneberget.

När kåren upplöstes runt 1880 övergick Djäkneberget i läroverkets ägo, som sedan överlät det till Västerås stad år 1901.

Djäknarna hade sina gymnastik- och vapenövningar på berget. Djäkarna firade även Valborgsmässoafton här med fyrverkerier och eldar. Den seden upphörde dock på 1830-talet

År 1900 gav Karlsbrödraförbundets Förlag ut ett 80-sidigt häfte med bilder och text från Djäkneberget, redaktör var Herman Uddén.

efter en olycka då två djäknar brändes till döds.

Över hela parkområdet finns över 500 inskriptioner i sten. De är inhuggna i stenar och i själva berget. Ofta endast ett namn men ibland även citat. Upphovsman bakom de allra flesta inskriptionerna är Sam Lidman, som under åren 1862-1895 förvandlade

Djäkneberget från en kal bergknalle till en park att vistas i.

Några av inskriptionerna är tillkomna under senare tid. 1955 skrev kung Gustaf VI Adolf sitt namn på en sten när han och drottning Louise avslutade sin eriksgata genom Västmanland. 1974 skrev kung Carl XVI Gustaf sitt namn på en närbelägen sten

Vid en entré till Djäkneberget står en staty föreställande Lidman gjord av KG Bejermark med inskriptionen "Ricordati uomo di un Dio che ti vede, del tempo che ti fugge, del eternita che ti aspetta" och översättningen: "Kom ihåg, o människa, en Gud som ser dig, tiden som flyr dig och evigheten som väntar dig".

Skarpskyttebron revs och blev en del av Cityringen

Det fanns i Västerås tre broar över Svartån fram till 1867, då Skarpskyttebron uppfördes som en gångbro av trä.

Numera kan vi räkna till 16 broar över Svartån mellan Mälaren och Norra Vallby. Namnet Skarpskyttebron lever vidare som beteckning på den kraftiga betongbron som är en del av Cityringen.

Namnet lever kvar, men miljön har förändrats.

Den gamla Skarpskyttebron försvann när Cityringen skulle fram

Men det är knappast denna nya Skarpskyttebro man tar om man vill promenera från läroverket till Djäkneberget. Då väljer man mycket hellre den nyare bron som kallas Djäknebron, en liten gång- och cykelbro från Björlingska och Wallinska kyrkogården över till Lustigkulla-sidan.

Den liknar mer den ursprungliga Skarpskyttebron och borde ha fått ära detta traditionsrika namn!

Den nya Djäknebron – en gångbro av trä som är den verkliga arvtagaren till Skarpskyttebron och som naturligtvis borde ha fått ära dess namn.

Sam Lidman en aktiv karaktär i 1860-talets Västerås.

SAM LIDMAN (Peder Gustaf Samuel Lidman), född 27 mars 1824 i Slaka socken, Linköping, död 22 september 1897 i Linköping, var militär, lärare och kommunalpolitiker. Lidman var son till kyrkomannen Sven Lidman och farbror till författaren Sven Lidman.

Efter kadettexamen 1838 vid Krigsakademien på Karlberg tjänstgjorde Lidman vid Första livgrenadjärregementet. 1844 blev han underlöjtnant och 1849 löjtnant.

Den 22 augusti 1850 fick han högerbenet krossat av en studsande granat vid en övning på Ladugårdsgärdet i Stockholm.

Benet ersattes av ett träben med smidd knäled. 1853 blev han befördrad till kapten och tjänstgjorde 1854-1860 som adjutant hos överståthållaren i Stockholm.

År 1859 blev han riddare av hannoveranska Guelferorden och belgiska Leopoldsorden.

Sam Lidman som sentida staty utförd av KG Bejermarck.

Efter att ha blivit förbigången i utnämning till generalkonsul i Rio de Janeiro år 1860 sökte han och fick ett vikariat som lektor i främmande levande språk i Västerås. 1863-1867 arbetade han som gymnastiklärare vid Västerås Läroverk och bildade där bland annat en musikkår.

1865-1868 satt han i stadsfullmäktige där han var ordförande i sundhetsnämnden. Det blev dock bara en period för Lidman, troligen bland annat på grund av hans häftiga temperament.

Sam Lidman blev 73 år och avled 1897.

Lidmans familj var en familj av hjältar, men med mycket olyckor. Betecknande är inskrifterna på hans gravsten. På framsidan står de latinska orden "*nec aspera terrent*" (vedervärdigheterna avskräcker inte) och på baksidan "47 lyckliga år uppå träben".

Brodern Clas omkom under sin informationstid hos familjen Koskull på Svenneby när han skulle pröva den osäkra isen på sjön.

En annan av bröderna, Otto, drunknade i Kalmarsund vid en räddningsbragd.

Carl, officer liksom bröderna, omkom när korvetten Karlskrona förläste i Mexikanska viken.

Brodern Johan, också sjöofficer, fick kunglig guldmedalj för en hjältemodig räddningsaktion till sjöss.

Författaren Georg Bagge sammanfattar:
"Det vilade över familjen Lidman ett skimmer av stilla och stolt tragik, en stark reflex av stora karaktärer, som aldrig kunde kapitulera inför vardagslivets små själviska krav. Karaktärer, som aldrig kunde svika sina gudar."

Banden mellan Skarpskytterörelsen och läroverket var starka. Här ställer djäknarna upp för marsch via Skarpskyttebron till övning på Djäkneberget.

Skarpskytterörelsen engagerade läroverkets djäknar

Skarpskytterörelsen uppstod under inverkan av det oroliga politiska läget i Europa under 1850-talet och uppfattningen om otillräckligheten i Sveriges försvar.

Dess mål var att bilda frivilliga kårer för ortsförsvaret, dvs ett slag av hemvärn. Med början 1860 spreds rörelsen hastigt över hela landet; ett stort antal skarpskytteföreningar bildades, militärt organiserade efter mönster av det dåtida infanteriet.

Redan 1864 fanns det 239 föreningar med över 33 500 medlemmar - 1867 hade medlemsantalet stigit till över 40.000.

SKARPSKYTTARNA hade särskild uniform, de fick vapen till låns från Kronans förråd, vapenövades under militär ledning, särskilt om söndagarna.

De bästa skyttarna fick stora penningpriser, och dessutom utdelades hederspriser av kungahuset, och andra intresserade. Prisutdelningssceremonin var oftast grandios.

Genom skarpskytterörelsen organiserades också vapenövningar för skolungdomen, och under övningarna var pojkarna klädda i uni-

form. Från Stockholm spred sig verksamheten till läroverken i landsorten.

År 1863 blev Sam Lidman utnämnd till överbefälhavare vid Västerås frivilliga skarpskyttekår som hade bildats året innan. Den hade sin övningsplats på Djäkneberget som då var ödemark.

Trots sitt träben kunde han personligen leda övningarna till häst. Lidman lät år 1867 bygga Skarpskyttebron över Svartån i Västerås med för ändamålet insamlade medel.

Ett landmärke i Västerås; det gamla vattentornet på Djäkneberget

SKOLVÄGEN NER över Djäkneberget innebar en promenad bland påfåglar, sothöns, fasaner, änder, lusthus, utsiktsplatser, ett otal stenar med inristade citat, ofta i svårläst frakturstil. Strax intill reste sig ett landmärke för både Västerås och Djäkneberget, Det Gamla Vattentornet. Om det visste vi då *gar nichts*.

Däremot visste vi en del om bassängen som såg låg precis intill. Till exempel hur man gratis (tack vare ett hål i staketet) kunde följa viktiga simtävlingar och fröjdas åt

kamperna på och under vattenytan i vattenpolomatcher. VSS mötte här vattenkämpar från andra klubbar och städer, vars lagmedlemmar, försedda med olikfärgade hättor tryckte varandra mot botten och höll fast syrelängtande motståndare obönhörligt och länge under ytan. Västerås Gamla Vattentorn tittade tyst ner på skriken från polospelarna och publikjublet från träbänken vid bassängkanten.

Tornet är 30 m högt, byggt i tegel och rymmer 1600 m³ vatten. Det ritades av arkitekt Erik Hahr 1932 och stod för stadens topp-tillskott av dricksvatten fram till år 1954, då man på Skallberget byggde ett nytt och större vattentorn att betjäna invånarna.

Tegeltornet är väl känt för västeråsaren, men vad som är mera okänt är, att vattnet till en början togs från ån ovanför kvarndammen och pumpades upp från vattenverket, som fortfarande finns bevarat efter att ha genomlevt en epok som mekanisk verkstad innan det i dag kommit till ro som stadens mest skorstensförsedda privatbostad.

1950-talets vattentorn blev däremot inte samma utropstecken på Västerås silhuett. Det syns knappt ovanför talltopparna på Skallberget.

Tidningsinsändare anmärkte på, att det inte ritades högre och mera landmärkesmässigt som i t ex Örebro eller Kuwait. Orsaken är, att det nya och gamla vattentornet skulle samverka som kommunicerande magasin för stadsnätet. För att inte kräva interna pump- eller tryckstationer måste ytnivån vara identisk och då blir det snarare en lägre bassäng än ett högtorn.

Det nya vattentornet har både vattenkapacitet och restaurang, men i silhuetten råder ännu det gamla.

På senare tid har idéer dykt upp om att bygga bostadsrättslägenheter i det gamla tornet. Dessa planer har dock skrinlagts. Tornet är förklarat som kulturbyggnadsminne.

Arosiensis bjuder nedan läsaren på litet bildning – ur En var sin egen professor eller Allt mänskligt vetande i sammandrag. Kortfattad encyklopedi av Falstaff Fakir (Axel Wennergren):

LÄRD BILDNING, FÖRSTA KAPITLET

Kyrkohistoria

Si – det är mycket intressant, att studera denna historia: ty den är mycket intressant.

Kyrkohistorien består av sex ekonomiska möten, Upsala mötes beslut, Västerås recept och ordination, samt de nio Schmal-kaldiska artiklarna. Dessa möten ägde rum kort efter varandra, men i skilda länder, vilket beror på Europas geografiska beskaffenhet. Så kunde t.ex. kyrkomötet i Chalaedon 901 hållas i Västerås, ty Västerås recept ägde rum i Sverige 1601 (1748?).

Kort därpå förklarades den gode påven ofelbar, varjämte civila äktenskap förklarades giltiga 1873*) genom en Kgl. Förordning, som fortfarande är promulgerad.

*) Lagboken har en avvikande mening.

— * —

Huru kan den unge mannen skydda sig emot faran kärlek?

Genom att fria endast till dem, av vilka han är fullt förvissad att erhålla ett nej.

— * —

Ur ny och nyttig lärobok i zoologi

Djuren

Indelar jag naturligtvis i två slag:

I. Djur

II. Odjur

Som de sistnämnda är äldst, bjuder mig redan vördsnaden för ålderdomen att först beskriva dem.

II Odjur.

Odjuren skiljer sig från djuren dels genom sitt o, dels genom sin skapnad. De flesta djuren äro hur som helst, medan de flesta av djuren följer vissa regler i avseende på sitt skelett, sin

färg, sin själ, sitt kynne, sina födoämnen m.m. dyligt.

Det äldsta och vackraste odjuret är

Leviathan.

Job omtalar detta odjur med en bestämd hätskhet, och andra förf. i samma ämne äro även genomträngda av en viss aversion mot detta ganska täcka monstrum. Numera har det spelat ut sin roll och förekommer endast sporadiskt vid läsaremöten i det mörkaste Småland, Afrika, Stockholm m.fl. svårtillgängliga trakter.

Så långt Falstaff Fakir om Odjur.
Djuren återkommer vi till...

Tomas Tranströmer i Västerås. En vanlig medborgare med ett unikt budskap.

Västerås har nästan fått Nobelpris! Visserligen bor 2011 års litteraturpristagare numera i Stockholm, men under hela 35 år bodde Tomas Tranströmer med sin familj i Västerås. En lång rad av hans kända verk kom till undet tiden i vår stad.

År 1965 flyttade familjen Tranströmer till Västerås. Efter fem år på anstalten Roxtuna utanför Linköping, där Tomas verkat som psykolog med ett ganska tungt kriminellt klientel, medförde anställningen vid PA-rådet säkert en lugnare arbetsmiljö. PA står för personaladministration och det handlade huvudsak-

ligen om att hitta uppgifter för personer som fått svårigheter att upp-rätthålla sitt arbete.

Bostaden blev ett nybyggt radhus på Viksäng med adressen Infanterigatan 144. Där skulle familjen bo i alla de trettiofem år som Västeråsvistelsen varade.

Förutom Monica och Tomas fanns nu också döttrarna Emma, född 1961, och Paula, född 1964. Ekonomiskt var den första tiden i denna nya miljö inte utan bekymmer, psykologtjänsten var på halvtid och andra intäkter var blygsamma. Visserligen hade Tomas fått livstids konstnärslön, men det var ett garantibelopp och vid ordinarie lön drogs bidraget av. Summan blev att han, som tjänade 3000 kronor per år, blev helt utan dessa statliga pengar.

Familjen Tranströmer på trappan till radhuset vid Infanterigatan.

Klimatet för Tranströmer var ogynnsamt på flera sätt än ekonomiskt. Vid denna tid förväntades av författare och diktare att de tog klar politisk ställning (till vänster). Vägen från upprorsåret 1968 svepte snart över landet, motståndet mot USA och kriget i Vietnam var kompakt, och Tranströmers engagemang ifrågasattes av både kollegor och

kritiker. Men dessa ville inte se den fria position som denne poet intog och förbisåg att han naturligtvis både förstod problematiken och tog ställning, men på sitt eget sätt. Man kan ändå se att denna tid inte gick förbi smärtfritt och de fyra åren från den rika diktsamlingen KLANGER OCH SPÅR 1966 till den tunna samlingen MÖRKERSEENDE 1970 resulterade endast i elva färdiga dikter. Den mest kända av dessa MED ÄLVEN, som klart kritiserar de fanatiskt politiskt troende som går fram "med igenklistrade ögon" och "i en rasande hunger efter enkelhet" innebar en obestridlig positionering mot det totalitära samhället.

Men bättre tider skulle så småningom komma för dem, som likt Tranströmer kunde

se på världen med en viss distans och balans. Våren 1975 tog Vietnamkriget slut, kulturklimatet normaliserades sakta och debatten blev friare.

De första tio åren hade inneburit hårt arbete och familjeomsorger men också ett stort antal resor, bland annat till Tjeckoslovakien, Ungern, Estland och Lettland. På alla resmål knöts kollegiala kontakter som ledde till bestående vänskapsförhållanden och ofta till ömsesidiga översättningar. Men mest reste Tomas till USA, där den djupa vänskapen med poeten Robert Bly etablerades. Första gången var 1965, sedan följde femton resor mellan 1968 och 1990. Han hade alltså i stort sett klippkort på USA-flyget! Bly och Tranströmer hade också genom många år en intensiv brevväxling som 2001 resulterade i boken Air Mail. Bly som hade ett stort kontaktnät i den amerikanska universitetsvärlden var den som till en början organiserade de vidsträckta uppläsningsturnéerna runt om i USA. Den amerikanske kollegan hade översatt Tomas dikter och överallt mottogs den svenske poeten med bifall och entusiasm.

Detta medförde dessutom ett välkommet tillskott till familjens hushållskassa. I mitten av 1970-talet var Monica klar med sin sjuksköterskeutbildning och arbetade på lasarettets barnpsykiatriska avdelning. Ekonomin förbättrades, också genom prissummor från litterära utmärkelser, som till exempel Övralidspriset 1975.

I det offentliga kulturlivet i Västerås syntes Tomas framför allt i Kulturrådet eller mer formellt Kulturnämndens råd. Där ingick han från 1966 till 1983 och var en engagerad medlem.

Rådet var stadens tjänstemän behjälpligt i framför allt stipendiefrågor och i denna församling ingick bland andra Lars Gustafsson och lärare vid vår gamla skola som Ingegerd Aschan, Bertil Walldén och Hjalmar Sellberg.

Musiker och sångare

I flera mer privata kretsar kunde man träffa på poeten. Med tonsättaren Werner Wolf Glaser uppstod snart en vänskap och Tomas deltog i många av de poesi- och musiksammankoster som paret Glaser anordnade i hemmet. Orgelkonserterna på lördagar klockan tolv i Domkyrkan var något som Tomas uppskattade mycket och där kunde man nästan alltid möta honom, när han var på hemmaplan. Och orgelupplevelsen skulle han ju ge uttryck för i diktens form.

Under några år i början av åttiotalet spelade Tomas kammarmusik tillsammans med Lars Gustafsson och Arosbrodern Ola Björlin. Poeten spelade förstas piano, Lars och Ola trakterade båda flöjt. De övade någon gång i månaden och framträdde i familjära sammanhang, för sitt eget höga nöjes skull.

I Carlsbrödraförbundet invaldes Tranströmer 1981

tillsammans med Lars Gustafsson, Gunnar Ljusterdal, Ulf Clason samt undertecknad och han deltog i samtliga följande årshögtider, som alltid firas sista lördagen i januari, till och med år 1990, det år då stroke slog till. Att han uppskattade dessa trivsamma tillställningar bevisas av att han från 1992 och ända fram till 2001 åter deltog alla år utom ett.

Arosiensis lokalredaktör träffade paret Tranströmer i januari 2012. Foto Peter Stenson.

Vad många inte känner till är att Tomas var en utmärkt sångare och han deltog med liv och lust i Carlsbrödrakören så länge rösten stod honom bi. Undertecknad som tillhörde samma basstämma hade ofta nöjet att sitta bredvid honom vid dessa fester.

Vid årshögtiden den 28 januari i år kom Nobelpristagaren med maka Monica åter för att motta brödernas hyllning. Körsång, underhållande tal av Staffan Bergsten och pianomusik av Haydn, spelad av Ordförandebrodern Gunnar Dalborg blev en glad och mycket festlig heder-sbevisning till vår världsberömda Carlsbroder.

Åren i Västerås gick och poeten Tranströmer blev mer och mer etablerad och älskad av en allt bredare läsekrets. Under de år han bodde i staden kom följande diktsamlingar ut: KLANGER OCH SPÅR 1966, MÖRKERSEENDE 1970, STIGAR 1973, ÖSTERSJÖAR 1974, SAN-NINGSBARRIÄREN 1978, DET VILDA TORGET

1983, FÖR LEVANDE OCH DÖDA 1989 och SORGEGONDOLEN 1996, alltså merparten av den litterära produktionen.

Lokala avtryck i texterna är däremot ganska svåra att finna. Prosadikten NÄKTERGALEN I BADELUNDA ur FÖR LEVANDE OCH DÖDA är naturligtvis definitivt geografiskt förankrad, den som slutar med de vackra raderna:

Men just här finns ingen tid. Bara näktergalens röst, de råa klingande tonerna som slipar natthimlens ljusa lje.

Men den dikt som starkast förknippas med Västerås är KORT PAUS I ORGELKONserterN från samlingen DET VILDA TORGET. Vid orgeln sitter domkyrkoorganisten Gunnar Nordenfors och för de som lyssnat vid någon av dessa lördagskonserter känns diktens ord oerhört träffsäkra och målände:

Orgeln slutar att spela och det blir dödstillt i kyrkan men bara ett par sekunder.

Så tränger det svaga brummandet igenom från trafiken därute, den större orgeln.

Ja vi är omslutna av trafikens mumlande som vandrar runt längs domkyrkans väggar.

Där glider yttervärlden som en genomskinlig film och med kämpande skuggor i pianissimo.

Trafiken som hörs kommer från den gata som sedan decennier gått under namnet Vandalgatan i var mans mun. Parken mellan kyrkan och Proban var ursprungligen kyrkogård. Men i början av 1940-talet begicks här ett brott mot griftefriden. Gravarna grävdes upp och skelett fraktades bort i mörkret, med ett tyst godkännande från stadens ledande tjänstemän. Och så kunde denna gata mellan Östra och Västra Kyrkogatorna anläggas. Mer om detta finns att läsa på rosiensis.se. Gatan var och är en skamfläck i denna känsliga kulturmiljö!

År 1997 inrättade Västerås stad ett litterärt pris i Tomas Tranströmers namn. Tranströmerpriset på 200.000 kronor, tidigare 100.000 men dubblerat i år, utdelas vartannat år till en lyriker från Norden eller annat land som gränsar till Östersjön. Prisets ändamål är att "belöna ett högtstående författarskap i Tomas Tranströmers anda".

Den 4 maj 2012 är det åter dags för utdelning. De tre senaste pristagarna har varit Lars Gustafsson, Robert Bly och Kjell Espmark.

Mycket mer skulle kunna berättas om det som hände under de år som Tomas Tranströmer bodde i Västerås, om psykologverksamheten, som från 1980 skedde vid Ami, om arbetet med skrivarkurser vid Uppsala Universitet, om engagemanget i Bibelkommissionens Psaltaröversättning, om lyckan att då och då få retirera till det blå huset på Runmarö (även här finns lite mer läsning på rosiensis.se) och om

kampen att återerövra språket efter stroke, för att ta några exempel. Men detta får anstå tills vidare, vi västeråsare känner det just nu som en stor lycka att kunna räkna Tomas som en av de våra och över att han äntligen fick det Nobelpris som han så väl förtjänar!

Vi slutar här med en av de sex haikudikter som nu finns på stensatta plattor runt om i Västerås centrum.

Det är också den sista dikten i den senaste samlingen DEN STORA GÅTAN från 2004:

MÄNNISKOFÄGLAR.
ÄPPELTRÄDEN BLOMMADE.
DEN STORA GÅTAN.

Anders Berggren

Källor: Staffan Bergsten: Tomas Tranströmer
Ett diktarporträtt. Västerås stadsarkiv.

Västeråsaren Tomas Tranströmer på besök vid Anundshög. Foto Mikael Norman

VILDALENS CARLSBRODERSMÅLNING. Skulptören Anders Wåhlin.

Sällskapets nya styrelse. Fem systrar och åtta bröder.

Vid årsmötet i maj 2011 valdes en stor styrelse med sammanlagt tretton ordinarie ledamöter och suppleanter. På bilden ovan ser du fr v i främre ledet Karin Dahlin som är ny sekreterare, Agneta Claesson-Norell som bl a hanterar jubilerande klasser, Sonja Björkén suppleant som rycker in där det behövs, Runa Nordin i V:ås-gruppen, Christina Morberg Hermelin hanterar jubilarer, och Per-Erik Wallin ny ordförande och sedan tidigare redaktör.

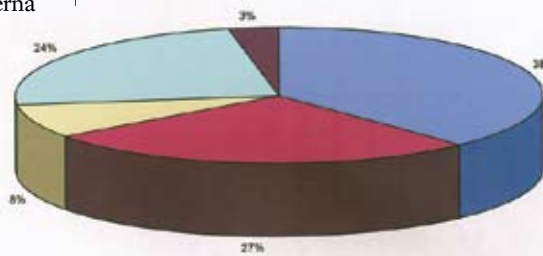
I bakre ledet Hans Levin matrikelansvarig, Sören Hedström klubbmästare, Anders Berggren V:ås-gruppen och lokalredaktör, Christer Svenson redaktör, Peder Sandahl V:ås-gruppen och Anders Vrethem kassaförvaltare. På bilden saknas Gunnar Snöborgs V:ås-gruppen. Ledamöterna som tillhör V:ås-gruppen har som huvuduppgift att organisera vårmötet och lokala luncher för medlemmarna.

Här finns våra f.d. skolkamrater

Du kan hitta Arosbröder i hela landet. Sällskapets medlemsregister ger en bra fingervisning om var våra kamrater har hamnat efter skoltid och karriärer. Som man kan vänta sig finns största gruppen i Storstockholm och den näst största i Västerås med omnejd, men en fjärdedel bort runt om i Sverige utanför basorterna Stockholm, Västerås och Uppsala:

Storstockholm	38 %
V:ås och länet	27%
Uppsala	8%
Övriga Sverige	24%
Utlandet	3%

Du kan själv ta del av registret när du är inloggad på www.rosiensis.se. Klicka på "Våra medlemmar" i vänsterspalten. Genom sökfunktionen kommer du snabbt fram till den f d skolkamrat du söker!

SÄLLSKAPETS VÅRFEST 2011 bjöd på rekordfint väder, rekordmånga deltagare och ett omväxlande program som glädde både medlemmar och jubilerande klasser.

Arosbrödradagen inleddes med en lunchutflykt med M/S Havsörnen som gick i fint väder runt till Almö-Lindö, Ridön, Strömskärr etc och tillbaka till Västerås där den imponerande nya silhuetten av det Västerås som på senaste tiden blivit mer av en Mälärstad kunde avnjutas.

Vid årsmötet därefter ombord på M/S Havsörnen valdes flera nya styrelsemöter in och några avgående funktionärer avtackades med blommor.

Per-Erik Wallin valdes till ny ordförande efter Bosse Jäghult, som avtackades under

Elbafesten med en minnesgåva. Till hedersledamöter valdes Bo Jäghult och Stellan Måwe.

Elbafärjan fraktade sedan ut de drygt 200 festdeltagarna till restaurangen med samma namn. Solen gassade på terrassen när värdshusvärden Tomas Wistrand hälsade välkommen. Många av gästerna hade inte varit på platsen sedan studentmiddagen.

Silltallrik och grillbuffé avnjöts, sorlet steg när gamla kamratband återknöts, blåsorkestern

underhöll och så småningom startade dansen, som höll på ända till midnatt när den gamla färjan återförde nöjda systrar och bröder till staden.

Ja, detta var en fest som stannar i minnet för lång tid framåt, det var alla överens om! 🖱️

Vid ett av borden fanns jubilerande All³ från 1961

Arne Nordberg

Gunhild Carlsson
(Söderström)

Bengt Hansing
firade 55-årsjubileum

Berit Nordlund (Stjernberg)
och Kerstin Westling (Eriksson)

Erik Sörensen

Kia Ericson (Stjernlund)
Festfoton: Per Svebeck

Olle Berg

Anders Berge

Margareta Käck

Leif Lidfors

Anders Berggren

Ola Nilsson

Margareta Keijser och
Katarina Johansson

Anita Andrén (Wikström)

Anders Agerman och
Anders Vrethem

Vårhimlen över Västeråsfjärden kunde inte ha varit vackrare

Fest och glam – musik av blåsorkestern, jubilerande klasser och god stämning kan vi vänta oss på lördagkvällen den 12 maj.

Boka den 12 maj! Vårens stora fest i Västerås.

AROSBRÖDERNAS VÅRFEST i Västerås är årets höjdpunkt för många bröder och systrar. Kalaset har vuxit sig allt större och populärare och blivit så efterlängtat att platserna fylls mycket snabbt efter första möjliga anmälningsdag. Det gäller alltså att lägga sig stargroparna och börja putsa på fest- och sällskapshumöret.

I år bubblar glaset och skratten på ett för Arosbröderna helt nytt ställe, Harska Palazet.

Du välkomnas in i en spännande byggnad (se intilliggande artikel), ett festens hus med högt i tak för mycket mingel, festmåltid, skålar, dans till levande orkester och hög stämning.

Det finns god plats i palatset för underhållning, till exempel av Blåsorkestern, som lovat att komma med glänsande instrument också i år.

Men allt startar redan mitt på dagen, den 12:e maj.

På slaget 12 kan vi ansluta till en orgelkoncert i Domkyrkan med följande trivsamt arosbrödrarlunch på Kyrkbacksgården.

På eftermiddagen bjuds vi på intressant friluftsliv med berikande rundturer med guide på Djäkneberget.

Årsmötet hålls på Djäknebergets Restaurang klockan 16.00.

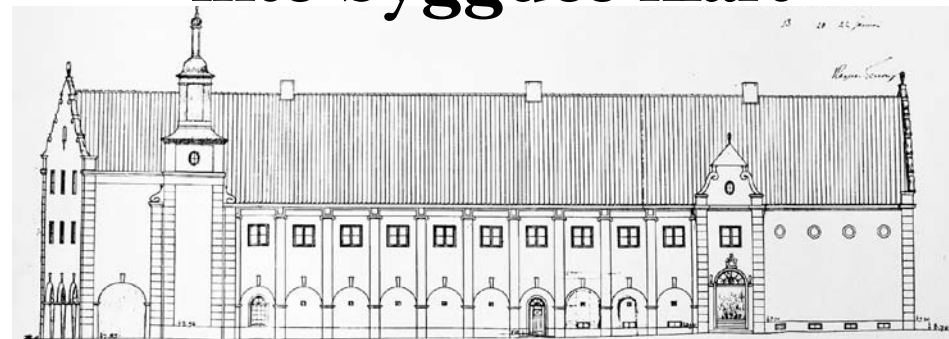

SÄRSKILD INBJUDAN biläggs denna tidning. Där finns priser, program, klockslag och platser tydligt angivna. Detsamma gäller på nätet, på arosiensis.se. Gå in och följ oss – som vanligt – varje dag.

Där ser Du också vilka som anmäler sig och vilka ansikten som kan förväntas i vårens palats!

Varmt och stort välkommen!

Vårfesten för Arosbröderna i palatset som inte byggdes klart

Så skulle det se ut. Erik Hahrs ritningar på Folkets hus 1919. Till vänster, mot Stora gatan, syns den tänkta teatern. Dagens byggnad slutar vid porten längst bort till höger. Ritningen finns på Västerås stadsbyggnadskontor.

ERIK HAHR ritade på beställning av den växande arbetarrörelsen byggnaden 1919. Det gamla Folkets Hus på Blåsbogatan hade tjänat ut.

På ritningarna fanns ett stort hus längs Mimergatan (som då hette Allégatan), från Timmermansgatan ner till Stora gatan. I södra delen fanns en stor teater. Men förslaget blev för dyrt

Stadsarkitekten Erik Hahr har gett namn på Hahrska Palazet i det som en gång var Folkets hus. Foto: Ernst Blom, Länsmuseum.

och desutom hade Västerås stad nyligen byggt en teater vid Slottsgatan. Föreningen bad Hahr att kapa ritningarna, meningen var att huset senare skulle byggas på med teatern. Detta

gjordes aldrig, utan Hahrs hus har sedan dess vänt en tom brandvägg mot söder.

Det bantade Folkets hus invigdes 1920, det en facklig mötesplats och ett ställe för dans och fest under nästan 40 år.

Asea köpte fastigheten när Folkets hus flyttade till Smedjegatan 1959. Byggnaden döptes då till Aroshuset och uppläts åt fackliga organisationer. Festsalen fick användas av Aseas pensionärer.

När ABB flyttade tillverknigen till Finnslätten följde fackföreningarna med.

ABB sålde Aroshuset till Imperia Invest, som döpt om huset till Hahrska Palazet.

Så blev det. Ett vykort från 1930 visar det bantade Folkets hus. I bildkanten till höger syns tillbyggnaden för Västmanlands Folkblad.

SOLEN ÄR PÅ VÄG TILLBAKA!

JAVISST, vi går ju mot vår! Men nu gäller det den solskiva som den lille keruben på Rudbeckius axel brukar hålla i sin hand.

För ett och ett halvt år sedan stals solen och trots utlovad hit-telön har den inte återfunnits.

Den gyllene skivan har stulits två gånger förut, men då har den återlämnats tämligen omgående och det har betecknats som pojkstreck.

Nu bedöms det dock vara allvarigare och man misstänker att det kan ha med metallpriset att göra.

Solen är gjuten i brons och kyrkostölder av tak, stuprännor av koppar och brons har den senaste tiden tyvärr blivit allt vanligare.

Hoppet att återfinna solen anses därför vara ute och det gäller att ta fram en ny.

Hur går det då med den proces-

sen? Redaktionen har talat med chefskonservatorn vid Västerås kyrkliga samfällighet John Rothlind och han har positiva besked att

komma med. Milles gamla gjutformar fanns bevarade vid Millesgården på Lidingö.

Nu har man kommit så långt att offerter begärs in från de fåtaliga gjutierier som kan utföra detta arbete i våra dagar.

Vad gäller tidsaspekten vågar konservatorn inte lova något, men en kvalificerad gissning och förhoppning är att solen sitter på plats när de vita mössorna slår ut på skolgården bakom Rudbeckius rygg i början av juni.

Och vi som har den gamle skol- och kyrkofadern som vårt varumärke hoppas då att den är rejält förankrad en gång för alla!

Välkommen till Arosbrödernas Golftävling 2012!

Förra årets kämpar: Pelle Edebo, Robert Klingvall, Hans Levin, Sören Hedström, Ulf Svanström, Hans Swahn, Anders Tuck Berggren, Christer Svenson.

Förra året spelades Arosbrödernas golftävling den 13 september i hårt väder på Vaxholms Golfklubb.

Ulf Svanström vann på 33 poäng och kunde åka hem till Norrköping med buteljerade och välsmakande förstapriser i bagaget. Ulf vann i hård motvind och mot hårt motstånd. Hans Swahn blev två och Hans Levin trea. Vi tackar Pelle Edebo för hans generösa gest att bjuda oss alla på greenfee.

Vi vill att fler ska vara med!

Alla bröder och systrar som spelar golf borde få vara med om det roliga som vi, som varit med tidigare har haft, och kommer att ha, på fairways, på greener och i klubbhus! Vi välkomnar nya och erfarna, krattor och ess, slicare och

hookare, kort- och långtsläende. Därför sockrar vi lite extra i år.

Föreningen Arosbröderna bidrar till kostnaderna för din greenfee, du kommer att förvänas av det nya prishordet, plus att vi kommer med nyheter och extra överraskningar inför kommande tävling. Missa inte tillfället!

Arosbröderna Masters 2012 kommer att spelas i skiftet mellan sommar och höst, sen augusti/tidig september, på någon av Stockholms bästa golfbanor.

Vet du redan nu att du vill vara med, hör av dig till redaktionen (info@arosiensis.se), så får du i god tid meddelande om datum och plats.

Håll utkik efter inbjudan på nätet! Håll lusten och bagen i beredskap och känn dig innerligt välkommen!

Träd attackeras även i Västerås

DET ÄR INTE ENBART i Stockholmstrakten som trädmarodörer härjar.

I augusti 2011 kunde Arosiensis med sorg i hjärtat rapportera i nätupplagan om ett attentat mot den ek som Arosbröderna med stadens hjälp planterade utanför Nya Annexet 2007.

Ett stort parti av barken hade skalats av och sedan har en mejsel eller liknande hamrats in ända till skaflet.

Mordvapnet avlägsnades, trädet behandlades och försågs med bandage. Det verkade vid redaktionens besök i vintras som om trädet skulle kunna klara sig. Men säkra kan vi inte vara förrän man har sett utvecklingen nu under våren när växtsäsongen återkommer.

Vi håller tummarna...

Enkät: Fester och nya medlemmar efterfrågas mest

ISAMBAND med lunchaktiviteten i maj 2011 fick närvarande medlemmar möjlighet att medverka i en liten enkät gällande Arosbrödernas verksamhet. En komplettering gjordes även vid höstmötet.

Över 60 svar innebär att styrelsen kan avläsa en del intressanta tendenser och önskemål.

När det gäller uppskattning av Arosbrödernas olika aktiviteter får den tryckta tidskriften Arosiensis och vårfesten allra högsta betyg.

Av 53 svarare vid vårmötet anser 45 att tidskriften är "mycket bra" och 6 kryssar för "bra".

En motsvarande fin värdering får vårfesten. Arosiensis.se och höstfesten i Stockholm värderas positivt, men något lägre, medan vad gäller verksamhetsgrenen "Stipendier" anser enbart nio svarare att denna del i Sällskapets palett av aktiviteter är "mycket bra", sju säger "bra".

Mer social samvaro

I svarsformuläret fanns även möjlighet att med egna ord utveckla vad man som medlem anser är viktigast för Arosbröderna att arbeta med och vad man som medlem skulle vilja ha mera av.

Sammanfattningsvis koncentreras kommentarerna till sådant som "Social samvaro under trevliga former", "Kontaktskapande och återkoppling" och därtill frågor om rekrytering.

Den nya styrelsen har i enkätsvaren fått bra idéer inför framtida utveckling av verksamheten.

Intresset på topp när bilder från gamla Västerås presenterades. På främre raden Britt Bloth, Sture Hedlund, Marial Lilja, Ann Amnéus, Bengt Edhlund och Sören Hedström.

Höstmöte i Filmhuset - fullsatt i bion

ANDERS LIF visade bilder för en hänförd publik i Filmhusets Bio Mauritz den 9 november 2011. Bilderna av Västerås från sekelskiftet och framåt engagerade och intresset var på topp.

Arosbrodern Anders Lif tog studenten i Västerås HAL 1965, blev journalist på VLT och är numera författare, reseledare och bloggare.

I hans elfte bok "Minnen av en stad - om gamla Västerås", som utkom 2010 fanns en hel del av de bilder som föredraget nu kretsade kring.

"Nostalgi när den är som bäst", sade någon i publiken.

Efter föreställningen i bion promenerade sällskapet vidare till närliggande krogen Wing Shing. Den fylldes till sista plats, och där serverades en "svensk-kinesisk" måltid medan Aros-minnena och aha-upplevelserna av de visade bilderna diskuterades mellan borden.

BOKA IN 2012

Redan nu kan du sätta ett kryss i almanackan för 2012 års höstaktivitet i Stockholm.

Klubb-mästaren meddelar att det datum som gäller är torsdag den 8 november.

Håll utkik på webben så småningom för detaljer om plats och program.

Gamla huvudbyggnaden: Nu började det hända saker!

DECEMBER 1852 lades den första stenen till det som så småningom skulle komma att kallas Gamla Huvudbyggnaden. Det nya läroverkshuset invigdes sedan 1856 – efterlängtat eftersom det gamla skolhuset av allt att döma hade blivit som ett riktigt råtthål.

Arosiensis har skrivit en del de senaste årgångarna om detta hus, främst i samband med renoveringen som blev klar 2007, som gav en behövlig upprustning, men som kantades av en del protester och överklaganden.

Efterforskningarna om våra skolrötter leder nu fram till en artikel i VLT från den 22 juli 1852, tryckt i frakturstil. Den svårlästa utformningen slipper Arosiensis läsare knagga sig igenom, kanske är det en tillräcklig utmaning med språket och de långa invecklade meningarna:

” I WÄNTAN PÅ KONGL. MAJ:TS SANKTION

Det är med verklig glädje och fågnad som Red. går att meddela den för mängden helt säkert kärkomna underrättelsen, att frågan om uppförandet af en sund och ändamålsenlig läroverksbyggnad nu ändtligen avancerat så långt, att intimation om uppköp af byggnadsmaterialier oförtöfwadt kommer att i tidningarna inrymmas; och wi göra oss så mycket mera förwissade därom, att frågan icke widare måtte komma att lida något uppskof, som en för byggnaden fullt tillräcklig fond, uppgående i detta ögonblick till nära 100.000 R:dr B:co, befinnes samlad.

Denna fråga har emedlertid genomgått sina werlande öden. Medan för mer än 3:ne decennier sedan började man framföra en mängd sten; men, sedan denna under åratals blifwit liggande till dess massa började växa derpå, fann man sig föranlåten att afyttra densamma till det pris, som för tillfället kunde betingas.

Sedan dess har frågan hwilat, till dess den ånyo väcktes samtidigt med den första gången väckta frågan om den numera lyckligt genomförda skolreformen.

Ritning uppgjordes genast derpå af Konduktör Åbom; men, som denna ritning omfattade endast byggnad för dä warande Gymnasium, blef densamma, då den förelades Skolkollegiet, genast förkastad, på den grund, att den afsedda byggnaden borde inrymma icke blott Gymnasiets, utan äfwen Skolans alumner.

Frågan blef sålunda ånyo uppskjuten på behaglig tid, till dess nu för snart 2:ne år sedan det sammansatta skolkollegiet upptog densamma och, efter genom läkare styrkt intyg om osundheten af den gamla byggnaden, lyckades winna enhälligt bifall för denna fråga.

Åt hr Konduktör Ekman lemnades då uppdraget att, oberoende af den gamla ritningen, uppgöra en ny, så affattad att den nya byggnaden blefwefullt användbar för hwilka olika läromethoder som helst.

Utkast till en dylik ritning blef snart verkställd och förelades genast läroverkskollegiet, som, efter anställd granskning och några få detaljförändringar, fann detsamma antagligt, hwarefter samme Konduktör E. utfördes den fullständiga ritning, som, åtföljd af wederbörligt kostnadsförslag, uppgående till 100.000 rdr bko, aflemnades till kollegiet, hwilket densamma, beledsagad med sitt förord, öfwerlämnade till det Högwördiga Domkapitlet, der densamma wann nästan enhälligt bifall.

Samma ritning lemnades sedermera till Intendentsembetets granskning, och har enligt Öfwerintendentens intyg blifwit utan några förändringar antagen och väntar nu blott på Kongl. Maj:ts sanktion.

WERKLIGA ARRESTER I GAMLA LOKALEN.

Inseende wigten och nödwändigheten af nu tillämnade byggnad, önska wi, ej blott för skoleungdomens och lärarnes trefnad och belåtenhet, utan ock för hela läroverksfrågans skull, all möjlig framgång åt denna fråga, och glädja oss redan på förhand i den förhoppning, att ungdomen snart kommer att befrias ur sina verkliga arrester i den gamla lokalen, om hwilka det är konstateradt att fången i sin cell har mer än dubbelt så stort kubikinnehåll frisk luft, som hwarje lärjunge i sitt lärorum ”

Husets arkitekt Per Johan Ekman (1816 – 1884) var även lantbrukare och verksam i hushållningssällskapet. Han var en nitiskt arbetande man, han var även byggmästare för läroverksbygget. Bland de byggnader han ritade var också Rådhuset i Västerås, Disponentbostaden i Surahammar och Börshuset i Göteborg. Han ledde också restaureringen av domkyrkan 1856 – 1861.

Läroverksbyggnaden uppmärksammades som ett av de rymligaste och vackraste i landet.

August Blanche skrev 1855 i ”Illustrerade Tidning:

”Det är på en gång enkelt till sin stoilo, men tillika värdigt och storartadt, ett verkligt palats. Med sina rymliga förstugor, sina breda och ståtliga trappor, sina höga, ljusa och luftiga skolsalar och sin präktiga och imponanta högtidsal, utgör denna byggnad en symbolisk bild af det nya skolsystemet med dess förening af olika bildningslinjer, valfrihet, selfoerkensamhet, afskaffande af all förnedrande penalism och annat traditionellt otyg...”

VLT igen:

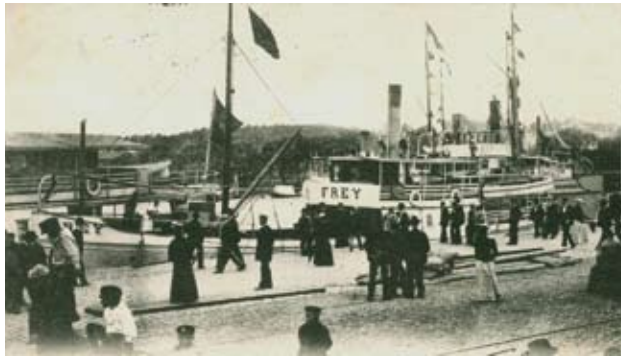
Mjölaren Wickholm rev rasket.

”Gamla Gymnasibyggnaden är försäld till Mjölaren Wickholm för 2.000 R:dr R:gds och redan till största delen borttagen. Denna byggnad lär vara 225 år gammal.”

VÄSTERÅS 1878:

”Ångbåtstrafiken är liflig och går mest på Stockholm”

”Westerås i Vestmanlands län. Stad belägen på ömse sidor af Svartåns utlopp i Mälaren, hvilken här intränger med den nära milslänga, ½ - 3/4 mil

breda Vesteråsfjärden. Jernvägen Stockholm - Tillberga - Köping har här station och staden beröres derjemte af den utefter n. Mälärstranden löpande landsväg, som här upptager en vigtig vägi från bergslagen.

Vesteraros eller vestra åmynningen, som den kallades till skilnad från Österaros (Upsala), är en mycket gammal handelsplats, hvilken, såsom Vestmanlands hufvudort, säte för biskop och, sedan slottet anlagts i slutet af 1300-talet, även för höfvitsmannen öfver länet, blef en betydande stad.

Under medeltiden funnos här jemte domkyrkan två andra sockenkyrkor, kloster och lärd skola. Märkliga riksdagar höllos här på 1500-talet, men i de följande århundradena har staden endast haft betydelsen genom sin handel på bergslagen.

Denna rörelse har lidit afbräck då nya samfärdslinjer uppstått, men staden har nu vetat att bereda sig sådana. Hufvudnäringarne äro, utom handeln, sjöfart, fabriks- och handtverksrörelse, jordbruk och deraf särskildt trädgårdsskötsel. Utförseln gäller hufvudsakligen spannmål och trädgårdsalster.

Fabriker äro ett gjuteri med mekanisk verkstad, en tobaksfabrik; Vesterås qvarnar ligga

invid staden i S:t Ilians sn. Staden äro säte för landshöfding och biskop, har jernvägsstation, postkontor, telegrafstation, Mälareprovinsens enskilda banks hufvudkontor och annat

bankkontor, två sparbanker, sjukklassigt allmänt läroverk, högre folkskola och andra skolor, gästgifvaregård och flere hotel. Från tryckeri i staden utgifves en hvarannandags tidning.

Jernvägsafstånden äro: till Stockholm 10,5 mil, Tillberga 1 och Köping 3,277 mil. Skjuts lemnas till Ekeby 1,5 mil, Karlby 1,6, Vibo 1,8 och Kolbäck 1,9 mil.

Marknad hålles i September. Ångbåtstrafiken är liflig och går mest på Stockholm. Staden är ganska regelbundet och väl bebyggd och har betydliga parker och promenader.

Mest framstående bland byggnaderna äro domkyrkan, som är en af de märkligaste i riket, och det af Gustaf I uppförda slottet, hvilket ännu användes som länsresidens. Stadens folkmängd utgör 5,973 personer och är stadd i jemn tillväxt. Uppskattningsvärdet är 5,569,433 kr., deraf 576,600 kr. för jordbruksfastighet. Området utgör 3,219 tnd.

Stadens jord är satt i 15 ½ mtl. Stadsförsamlingen utgör med annexet S:t Ilian, som använder stadskyrkan, ett regalt pastorat af 1 kl. i Vesterås stift. ”

Ur Carl Martin Rosenbergs: Geografiskt-statistiskt handlexikon öfver Sverige 1878-1880.

KAPRIS På andra sidan katedern eller Människan bakom läraren

Ernst Ragnar Jirlow, lektor, fil dr, RNO, LGAA står det i katalogen för den som vill veta något om lektor Jirlow. Men om forskaren och vetenskapsmannen med samma namn har katalogen ingenting att förtälja. Därför har Kapris intervjuat honom, och nedan kan ni läsa om den ganska unike lektorn.

Det stora intresset plogredskap är något som han, antagligen i hela världen, bara delar med en jugoslav, en östtysk, en dansk och en finne, med vilka han också utbyter erfarenheter och skrifter. Att lektor Jirlow fattat intresse för plogar beror helt enkelt på att han fick ett uppdrag angående plogar under sin tid vid

Nordiska Museet, och sedan dess har han studerat plogar och ådrar, vilket som alla vet är en enklare slags ”jorduppmyllare” i hela sitt liv. Och det har han gjort i först och främst fosterlandet förstär sig, men dessutom i hela Nordeuropa, framför allt då Norge, Finland, Holland och Skottland, dit han gjort särskilda forskningsresor.

Även England skulle en gång vara målet för en sådan resa, vilken emellertid måste uppskjutas på obestämd framtid, då en walesare, som

lektor Jirlow skulle arbeta tillsammans med vägrade att vara med och forska utanför Wales' gränser! Och det är ju också en sorts patriotism.

I fråga om forskningen framhåller lektor Jirlow att det språkliga har mycket stor betydelse, nämligen då det ord som betecknar plog t ex i landets språk! Så i lektor Jirlows ”hobby” sammanstrålar alltså hans tre läroämnen; historia, svenska och tyska.

För närvarande har vår forskare just avslutat en uppsats om de 45.000 finnar som bor i Sverige vid Torne älv, i vilken han bevisar bl a genom utseendet av deras plogar att dessa finnar måste härstamma från Tammerforsområdet i Finland och inte, som ju ligger nära till hand att tro, rakt över gränsen.

I sommar var det meningen att lektor Jirlow skulle söka bevis för sin misstanke att plogens urhem kan vara någonstans i Persien, men då det ekonomiska understödet inte blev tillräckligt får resan uppskjutas på obestämd framtid. Det ekonomiska understödet, ja det brukar komma från en mängd fonder och dessutom från Sveriges största plogfabrik.

Ja, det är väl inte någon som tvivlar på att lektor Jirlow kan sina plogar, men hur har han hunnit med dem vid sidan av läraryrket är svårt att förstå. Och om läraryrket: ja, säger lektor Jirlow, när han nu lämnar det med pension efter 31 år, att han kan varm rekommendera ett liv som lärare, gärna då med en liten hobby vid sidan av...

Denna artikel finns även på www.arosien-sis.se. Där kan du också bidra med dina egna minnen av ”Plogen” Jirlow (och naturligtvis med upplevelser om de andra lärarna som finns i galleriet).

Klippt ur Kapris nr 5 - 1959

Premiär för Galleri Aros! Fin konstutställning på ditt nät.

AROSBRÖDERNAS eget galleri är nu öppnat. På Galleri Aros är alla bröder och systrar välkomna att ställa ut sina oljor, akvareller, akryler, teckningar, illustrationer, krokier, skisser...

Och vi andra, inte fullt lika konstnärliga, kan njuta av alstren och dessutom kanske kunna köpa ett och annat mästerverk med den extra kryddan av tillfredsställelse av att man gått i samma skola som konstnären. Kanske till och med i samma klass.

Anders Berggren

Galleriets första vernissage har just startat på arosiens.se. Där kan du se fina verk av Anders Tuck Berggren, Georg Schuisky och Snas, Carl Bertil Lostelius.

Stig in och känn dig hjärtligt välkommen i vårt unika, nyöppnade galleri.

Du har redan fått din egen vip-nyckel; ditt användarnamn och ditt lösenord.

Carl-Bertil Lostelius

Georg Schuisky

Västerås, Sverige och världen för hundra år sedan

I VÄSTERÅS

VÄSTERÅS TEATERAKTIEBOLAG har stiftats med uppgift att i Västerås uppföra en teaterbyggnad för uthyrning till teaterföreställningar och konserter (VLT 29 juni)

VÄSTERÅS SKARPSKYTTEFÖRENING 50 ÅR. Under senare år har föreningen blivit manstarkare än någonsin förr. Djäkneberget skänktes av Västerås store donator, fabriksör Sundin till skytteföreningen, som sedan många år dessförinnan haft sina exercisövningar på slätten däruppe. Detta skedde genom förmedling af Djäknebergets omskapare, kapten Sam Lidman, som var skyttarnas överbefälhavare under en följd av år. Vid hans minnessten samlas nu under skyttefesten deltagarna för att hylla den bortgångne fosterlandsvännen. I samband med skyttefesten anordnas stora skyttetävlingar. (VLT 15 juni)

KUNGABESÖK. I går var det Västerås som fick kungligt besök. Konungen och kronprisen anlände hit på förmiddagen, vederbörligen välkomnade af stadens och traktens honoratiore, hvarefter de kungliga besågo stadens största industrier, regementet m.fl. anläggningar samt deltog i stadens middag på Stadshotellet. (VLT 22 februari).

ALLMÄNNA SVENSKA har i dagarna köpt lantegendomen Hammarby på omkring 600 tunnland för 200.000 kr. (VLT 26 juni)

FÖRLOVADE: Juris kandidat Ehrnfrid Browaldh och Ingrid Gezelius Västerås (VLT 23 april)

VÄSTERÅS FÖRSTA KVINNLIGA stadsfullmäktige. Vid årets stadsfullmäktigeval ha kvinnorna gått fram med en egen lista och lyckats få in den första kvinnan i fullmäktige här i staden. Det var fru Nina Andersson, ordf. i Vita Bandet och besjälad av starka sociala intressen. (VLT 7 december)

... I LANDET

AUGUST STRINDBERG dog i tisdags den 14.5. Med Strindberg har bortgått Sveriges största diktarsnille.

Han var en språkets nydanare och mästaren, då det gällde att skildra naturen.

Han var därjämte den omutlige sanningssägaren, samtidens gissel, hård mot andra, men hårdast mot sig själv.

Om han ibland slog för hårt eller sköt över målet – vid diktarens bår faller slaggen i hans verk till marken, hög reser sig hans jättegestalt i ljuset av det ädlaste och bästa han givit. (VLT 16 maj)

DE OLYMPISKA SPELEN. Stockholms stadion, vår idrotts högborg står nu färdigt och invigdes den 1 juni. Anläggningen är riktad av arkitekt Torben Grut. Den har kostat öfver 1 ¼ milj. Kronor och rymmer omkr. 20000 åskådare (VLT 4 juni)

SVENSKA AKADEMIEN har till sin sekreterare efter avlidne C.D. af Wirsén utsett skalden E.A. Karlfeldt. (VLT 16 november)

... OCH I VÄRLDEN

TITANICS MUSIKANTER. Många af Titanics besättning och passagerare visade prov på tapperhet och mod. Bland dessa må särskilt nämnas musikkårens medlemmar, som de sista minuterna innan fartyget sjönk, då allt var förlorat, stodo lugna och spelade hymnen: "Närmare Gud till dig". Detta måste ha gifvit tröst åt hundratals människor i deras sista stund. (VLT 25 april)

NEFERTITIS BYST FUNNEN. En tysk arkeolog finner i fornegyptiska staden El-Amarna en byst av drottning Nefertiti i ruinerna av bildhuggaren Thutmos hus. Fyndet är bara obetydligt skadat, det förs till ett museum i Tyskland.

KLASSFOTO ANNO 1896

Välklädda trettonåringar i fjärde latinklassen

NU ÄR DET 1896. Nya bryggeriet AB startar, Eric Grate föds, han som långt senare skulle göra Vindarnas grotta i brons och granit placerad vid Fiskartorget. Domkyrkan dekorerades detta år med nygotiska schablonmålningar, som nu bara finns kvar på stora orgelläktaren.

I läroverket är det vårtermin och dags för klassfoton. På bilden ser vi framför huvudbyggnadens tunga port de 19 gossarna i klass 4, latin. De var födda

mellan 1880 och 1884. Klassföreståndare var vik. lektor Fjellman, som levde 1850-1937, och blev Carlsbroder 1885.

Kanske det är i vårbrytningen eftersom skolmössorna ser ut att vara både av vinter- och sommarmodell. På baksidan av den gamla kopian har någon med bläck noterat nästan alla namnen. Med hjälp av en skolkatalog från det aktuella året har vi lyckats komplettera de allra flesta fakta.

Fjärde latinklassen.	
Klassföreståndare	namn
1880	Andersson, Carl Gustaf
1881	Andersson, Carl Gustaf
1882	Andersson, Carl Gustaf
1883	Andersson, Carl Gustaf
1884	Andersson, Carl Gustaf
1885	Andersson, Carl Gustaf
1886	Andersson, Carl Gustaf
1887	Andersson, Carl Gustaf
1888	Andersson, Carl Gustaf
1889	Andersson, Carl Gustaf
1890	Andersson, Carl Gustaf
1891	Andersson, Carl Gustaf
1892	Andersson, Carl Gustaf
1893	Andersson, Carl Gustaf
1894	Andersson, Carl Gustaf
1895	Andersson, Carl Gustaf
1896	Andersson, Carl Gustaf
1897	Andersson, Carl Gustaf
1898	Andersson, Carl Gustaf
1899	Andersson, Carl Gustaf
1900	Andersson, Carl Gustaf

Du ser i övre raden: Nils Törnell ?, Lennart von Post, Rudolf "Rulle" Andersson, Göran Nyman, Axel Rudberg (som var ordningsman) ?.

Mellanraden: Pehr Olson, Ejnar Malmberg?, Gustaf Hygrell, Otto Adelborg, Folke Asplund, Isidor Sundberg, Hugo Nordlander. Nedre raden: Björn Sundeman, Sven Wijkman, John Larson, Reinhold Schenström.

De tre frågetecknen indikerar de återstående eleverna i klassen: Engelbrekt Alfrén, August Andersson och Martin Björklund – redaktionen kan inte säga vem som är vem – vet våra kunniga läsare?

Oklart om det är den i så fall 19-årige Ernst Blom som stod bakom kameran – han hade året innan börjat jobba hos läromästaren Didrik Jonsson, vars ateljé han sedan övertog som 20-åring år 1897.

I skolkatalogen som redaktionen hittat i arkiven finns information om var eleverna bodde och om faderns yrke. Den sistnämnda informationen levde kvar till långt in på 1950-talet i katalogerna.

Kanske har du någon släkting med på bilden, eller kanske information om någon av djäkarna? Då är redaktionen intresserad att få sprida mer kunskap vidare!

Nu finns inte längre "djäkneår" i ordboken

SVENSKA AKADEMINS ordlista finns numera i en mycket fin version som applikation till smarta mobiltelefoner. Förutom vanlig sökning och hjälp för korsordslösare finns

mera intressant att ta del av.

Vilka ord har försvunnit? En genomgång av listan med 200 ord som inte längre finns med gör att man stannar upp och funderar på hur detta speglar våra förändrade liv.

Sug på dessa utgallrade ord mellan SAOL 12 och SAOL 13:

Djäkneår, jojotrissa, buteljork, långgrogg, bageriidkare, helkilospåse, rummelliv, snålåms, suparlever, uridiot, utanläsning, efterspörja...

Men lugn: ordet djäkne, med förklaringen "<hist.> skolyngling" finns kvar.

Så inkommer naturligtvis i våra liv också företeelser som kräver nya ord i det svenska språket.

I senaste upplagan finns t ex dessa: afterwork, aktiebubbla, avtalspensionär, fotparad, friår, hjärnsläpp, klimatförsämring, kylskåpspoesi, mediedrev, nakenchock, nolltolerans, organbrist, pigavdrag, soffpotatis, stavgång, svenne, torskkvot, dubbelklicka, sommarprata...

INSKRPTIONERNA

På www.rosiensis.se kan du läsa och begrundna ett urval av inskriptioner i stenarna på Djäkneberget.

Studentexamen avklarad och det är kanske senaste gången du träffade dina klasskamrater? Arosbröderna ger många tillfällen att återse vännerna från skoltiden. Foto 1960: Per-Erik Wallin.

Till allas förtjusning har Arosbröderna vuxit med många nya medlemmar det senaste året - nya nyllen, härliga återseenden.

Det finns plats för fler!

Saknar du någon i festvimlet, som borde vara med bland snack och minnen, som borde var med i Arosbröderna?

Ge henne eller honom ett tips. Prova www.rosiensis.se!

Sedan är lätt att bli medlem. På webbsidan klickar du på "Bli medlem" i vänster spalt - sedan är det bara att följa instruktionerna!

Det går också bra att direkt sätta in årsavgiften 200 kronor på pg 580 96 -9. Klart!

Äntligen ses ni - och vi - igen, som om det vore igår!

www.rosiensis.se